

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* (Smith)*

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 13/2024 od 16.2.2024. godine, a stupio je na snagu 24.2.2024.

* U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulativa Evropske Komisije (EU) 2023/1134 od 8. juna 2023. o mjerama za sprečavanje unošenja organizma *Spodoptera frugiperda* (Smith) na područje Unije, njegovog odomaćivanja i širenja unutar područja Unije, o izmjeni Implementirajuće Regulative (EU) 2019/2072 i o stavljanju izvan snage Implementirajuće Odluke (EU) 2018/638.

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere za sprečavanje unošenja, odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* (Smith) (u daljem tekstu: štetni organizam) na teritoriji Crne Gore, kao i fitosanitarne mjere za njegovo iskorjenjivanje, ako se utvrdi njegovo prisustvo na određenom području.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) **određeno bilje** su:

- plodovi bilja *Capsium* L., *Momordica* L., *Solanum aethiopicum* L., *Solanum macrocarpon* L. i *Solanum melongena* L.;
- bilje *Asparagus officinalis* L., osim stabljika koje su tokom cijelog životnog ciklusa prekrivene zemljom, živog polena, kulture biljnog tkiva i sjemena;
- *Zea mays* L., osim živog polena, kulture biljnog tkiva, sjemena i zrnavlja;
- bilje rodova *Chrysanthemum* L., *Dianthus* L. i *Pelargonium* l'Hérit. ex Ait., osim sjemena;

2) **biljka domaćin** je bilje koje se nalazi na Listi biljaka domaćina koja je data u Prilogu 1.

Unošenje određenog bilja

Član 3

Određeno bilje, osim bilja rodova *Chrysanthemum* L., *Dianthus* L. i *Pelargonium* l'Hérit. ex Ait., može se unositi na teritoriju Crne Gore ako ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- porijeklom je iz zemlje za koju nije poznato da je u njoj prisutan štetni organizam;
- porijeklom je iz područja za koje je nadležni organ za zaštitu bilja zemlje porijekla bilja utvrdio da je slobodno od štetnog organizma u skladu sa Međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere broj 4, a naziv tog područja navodi se u fitosanitarnom sertifikatu;
- prije izvoza na određenom bilju je obavljen službeni inspekcijski pregled i utvrđeno je da je slobodno od štetnog organizma, kao i da je porijeklom iz proizvodne jedinice koja ispunjava sljedeće uslove:
 - registrovana je i nadzirana od strane nadležnog organa za zaštitu bilja zemlje porijekla bilja;
 - službeni inspekcijski pregledi obavljeni su tokom posljednja tri mjeseca prije izvoza i na određenom bilju nije otkriveno prisustvo štetnog organizma;
 - ima fizičku izolaciju od unošenja štetnog organizma;
 - tokom premještanja određenog bilja prije izvoza obezbijedene su informacije kojima se omogućuje sljedljivost određenog bilja do proizvodne jedinice;
- prije izvoza na određenom bilju je obavljen službeni inspekcijski pregled i utvrđeno je da je slobodno od štetnog organizma, kao i da je porijeklom iz proizvodne jedinice koja ispunjava sljedeće uslove:
 - registrovana je i nadzirana od strane nadležnog organa za zaštitu bilja zemlje porijekla bilja;
 - službeni inspekcijski pregledi obavljeni su tokom tri mjeseca prije izvoza i na određenom bilju nije otkriveno prisustvo štetnog organizma;

- određeno bilje podvrgnuto je efikasnom postupku tretiranja kako bi se obezbjedilo da je slobodno od štetnog organizma;

- tokom premještanja određenog bilja prije izvoza obezbijeđene su informacije kojima se omogućuje sljedljivost određenog bilja do proizvodne jedinice;

e) podvrgnuto je efikasnom postupku tretiranja nakon berbe kako bi se obezbjedilo da je slobodno od štetnog organizma i taj postupak tretiranja naveden je u fitosanitarnom sertifikatu.

Određeno bilje prilikom unošenja na teritoriju Crne Gore treba da prati fitosanitarni sertifikat u kojem je u rubrici „Dopunska izjava” upisano da je pošiljka u skladu sa odredbama ovog pravilnika/EU Regulativom, kao i da ispunjava jedan od uslova iz stava 1 ovog člana/EU Regulative.

Posebni nadzor

Član 4

Organ uprave nadležan za poslove zdravstvene zaštite bilja (u daljem tekstu: Uprava) sprovodi godišnje posebne nadzore na osnovu rizika radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma na biljkama domaćinima, u odgovarajuće vrijeme tokom godine, na osnovu naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici za posebni nadzor štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* (EFSA Pest Survey Card on *Spodoptera frugiperda*).

Posebni nadzor iz stava 1 ovog člana vrši se:

- a) na osnovu stepena odgovarajućeg fitosanitarnog rizika;
- b) na područjima blizu regiona za koje je poznato da je u njima prisutan štetni organizam;
- c) na područjima na kojima se biljke domaćini unose na teritoriju Crne Gore, na kojima se njima rukuje i gdje se prepravkuju, kao i na kojima se zbrinjava/odlaže njihov otpad;
- d) u avio i morskim lukama;
- e) u rasadnicima, vrtnim centrima i maloprodajnim objektima;
- f) u proizvodnim jedinicama sa fizičkom izolacijom od štetnog organizma i u staklenicima, na osnovu vizuelnih pregleda.

Posebni nadzori sastoje se naročito od:

- a) upotrebe klopki, kao što su feromonske ili svjetlosne i u slučaju sumnje na infestaciju štetnim organizmom, uzorkovanja i identifikacije;
- b) vizuelnog pregleda, gdje je potrebno.

Krizni planovi

Član 5

Uprava uspostavlja Krizni plan kojim se utvrđuju mjere i aktivnosti koje treba preduzeti na teritoriji Crne Gore kao što su:

- a) postupci za identifikaciju vlasnika bilja čije bilje treba uništiti, pristup privatnom vlasništvu i obavještanje o nalogu za uništenje;
 - b) procedure za raspolaganje potrebnim finansijskim sredstvima radi podrške iskorjenjivanja štetnog organizma;
 - c) prema potrebi, informacija o kretanjima vjetra na području Crne Gore, koji bi mogao pospešiti migraciju štetnog organizma;
 - d) liste metoda kontrole štetnog organizma, koje se ažuriraju na osnovu najnovijih naučnih i tehničkih informacija.
- Uprava prema potrebi ažurira krizne planove do 31. decembra svake godine za tekuću godinu.

Uspostavljanje obilježenih područja

Član 6

Ako se potvrdi prisustvo štetnog organizma, Uprava bez odlaganja uspostavlja obilježeno područje koje se sastoji od:

- a) zaraženog područja, koje uključuje lokaciju sa zaraženim biljem i svim biljem koje bi se moglo zaraziti u krugu od 100 m oko pronađenog štetnog organizma; i
- b) sigurnosnog područja širine najmanje 5 km i najviše 100 km, od granice zaraženog područja.

Sigurnosno područje iz stava 1 tačka 2 ovog člana može se proširiti i na više od 100 km ako je to potrebno radi zaštite od širenja štetnog organizma na teritoriji Crne Gore.

Pri razgraničenju obilježenog područja uzimaju se u obzir naučni principi, biologija štetnog organizma, uključujući podatke o sposobnosti migracije štetnog organizma, stepen infestacije, geografske karakteristike područja, specifična rasprostranjenost biljaka domaćina na tom području i dokazi o odomaćivanju štetnog organizma.

Uprava informiše javnost u okviru obilježenih područja o prijetnji koju predstavlja štetni organizam i mjerama donesenim za sprečavanje njegovog daljeg širenja izvan tih područja, kao i javnost i profesionalne subjekte, kako bi bili upoznati sa razgraničenjem obilježenih područja.

Odstupanja od uspostavljanja obilježenih područja

Član 7

Izuzetno od člana 6 ovog pravilnika Uprava može odlučiti da ne uspostavlja obilježeno područje ako je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

a) postoje dokazi da je štetni organizam unesen na određeno područje na bilju na kojem je otkriven, da je to bilje bilo zaraženo prije unošenja na to područje i da nije došlo do razmnožavanja štetnog organizma;

b) postoje dokazi da je riječ o izolovanom pronalasku za koji se ne očekuje da će dovesti do odomaćivanja štetnog organizma;

c) štetni organizam službeno je potvrđen u proizvodnoj jedinici sa fizičkom izolacijom od njegovog unošenja;

d) štetni organizam službeno je potvrđen u stakleniku i postoje dokazi da štetni organizam ne može preživjeti zimske uslove izvan tog staklenika.

Ako ne uspostavi obilježeno područje, Uprava:

a) preduzima mjere kojima se obezbjeđuje brzo iskorjenjivanje štetnog organizma i otklanja mogućnost njegovog širenja;

b) povećava broj klopki i učestalost njihovog provjeravanja na tom području;

c) povećava broj vizuelnih pregleda, uključujući preglede u proizvodnim jedinicama;

d) redovno i intenzivno, tokom najmanje dvije godine, vrši nadzor pomoću klopki na području širine od najmanje 5 km oko zaraženog bilja ili proizvodne jedinice u kojoj je štetni organizam pronađen, s tim da se posebni nadzor može ograničiti na period prije početka zimskih uslova na područjima na kojima štetni organizam ne može preživjeti zimske uslove;

e) informiše javnost o prijetnji koju predstavlja štetni organizam; i

f) preduzima sve druge odgovarajuće mjere za iskorjenjivanje štetnog organizma.

Posebni nadzori u obilježenim područjima

Član 8

Pored uslova iz člana 4 ovog pravilnika, posebni nadzori koji se vrše u obilježenim područjima uključuju i sljedeće mjere:

a) povećan broj klopki i učestalost njihovog provjeravanja;

b) redovni pregledi proizvodnih jedinica u kojima se uzgajaju biljke domaćini; i

c) planiranje posebnog nadzora za otkrivanje prisustva štetnog organizma sa šemom uzorkovanja, kojom se može utvrditi sa najmanje 95% pouzdanosti, nivo prisustva štetnog organizma od 1%.

Ukidanje obilježenih područja

Član 9

Obilježeno područje može se ukinuti, ako na osnovu posebnog nadzora iz člana 8 ovog pravilnika štetni organizam nije otkriven u obilježenom području tokom najmanje dvije uzastopne godine.

Na područjima na kojima štetni organizam ne može preživjeti zimske uslove, period iz stava 1 ovog člana može se ograničiti na period prije početka zimskih uslova.

Iskorjenjivanje štetnog organizma

Član 10

Radi iskorjenjivanja štetnog organizma u zaraženim područjima preduzimaju se sljedeće mjere:

a) odgovarajući postupci tretiranja protiv štetnog organizma u svim fazama njegovog razvoja, pri čemu se uzima u obzir migracijska priroda odraslih štetnih organizama, distribucija biljaka domaćina i navike u ishrani larvi štetnog organizma;

b) zabrana premještanja gornjeg sloja zemlje i upotrijebljenih uzgojnih supstrata izvan zaraženog područja, osim kada su profesionalni subjekti ispunili jedan od sljedećih uslova pod nadzorom organa uprave/fitosanitarnog inspektora:

- zemlja ili uzgojni supstrat podvrgnuti su odgovarajućim mjerama za uklanjanje štetnog organizma i prevoze se u zatvorenim vozilima kako bi se obezbjedilo da se štetni organizam ne može širiti;

- zemlja ili uzgojni supstrat prevoze se u zatvorenim vozilima kako bi se obezbjedilo da se štetni organizam ne može širiti i zakopavaju se duboko na mjestu odlaganja otpada.

Premještanje određenog bilja

Član 11

Određeno bilje, osim bilja rodova *Chrysanthemum* L., *Dianthus* L. i *Pelargonium* l'Hérit. ex Ait., koje je provelo dio svog

životnog ciklusa u obilježenim područjima uspostavljenim u skladu sa članom 6 ovog pravilnika, može se premjestiti izvan obilježenih područja samo ako ga prati biljni pasoš koji je izdat nakon što je potvrđeno da je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

a) prije premještanja obavljen je inspekcijski pregled određenog bilja i utvrđeno je da je slobodno od štetnog organizma i da je porijeklom iz proizvodne jedinice koja ispunjava sljedeće uslove:

- registrovana je radi kontrole ispunjenosti uslova za izdavanje biljnih pasoša;
- službeni inspekcijski pregledi vršeni su tokom tri mjeseca prije premještanja, prilikom kojih na određenom bilju nije otkriveno prisustvo štetnog organizma;
- ima fizičku izolaciju od unošenja štetnog organizma;
- prije premještanja određenog bilja izvan obilježenih područja obezbijedene su informacije kojima se omogućuje njegova sljedljivost do te proizvodne jedinice;

b) prije premještanja obavljen je inspekcijski pregled određenog bilja i utvrđeno je da je slobodno od štetnog organizma i da je porijeklom iz proizvodne jedinice koja ispunjava sljedeće uslove:

- registrovana je radi kontrole ispunjenosti uslova za izdavanje biljnih pasoša;
 - službeni inspekcijski pregledi vršeni su tokom tri mjeseca prije premještanja, prilikom kojih na određenom bilju nije otkriveno prisustvo štetnog organizma;
 - određeno bilje je podvrgnuto efikasnom postupku tretiranja kako bi se obezbijedilo da je slobodno od štetnog organizma;
 - prije premještanja određenog bilja izvan obilježenih područja obezbijedene su informacije kojima se omogućuje njegova sljedljivost do te proizvodne jedinice;
- c) podvrgnuto je efikasnom postupku tretiranja nakon berbe kako bi se obezbijedilo da je slobodno od štetnog organizma.

Bilje rodova *Chrysanthemum* L., *Dianthus* L. i *Pelargonium* l'Hérit. ex Ait., osim sjemena, porijeklom iz obilježenih područja uspostavljenih u skladu sa članom 6 ovog pravilnika može se premjestiti izvan obilježenih područja samo ako ga prati biljni pasoš koji je izdat nakon što je potvrđeno da je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- a) na mjestu proizvodnje od početka posljednjeg cijelog vegetacionog ciklusa nisu uočeni znaci prisustva štetnog organizma;
- b) bilje je podvrgnuto odgovarajućem postupku tretiranja radi zaštite od štetnog organizma.

Izveštavanje

Član 12

Uprava dostavlja Evropskoj Komisiji svake godine do 30. aprila:

- a) rezultate nadzora iz člana 4 stav 1, izvršenih izvan obilježenih područja tokom prethodne kalendarske godine, u skladu sa tabelama o izveštavanju o rezultatima posebnih nadzora;
- b) izveštaje o mjerama preduzetim tokom prethodne kalendarske godine u skladu sa ovim pravilnikom i o rezultatima mjera iz čl. od 6 do 10 ovog pravilnika;
- c) rezultate nadzora izvršenih u obilježenim područjima u skladu sa članom 8 ovog pravilnika, tokom prethodne kalendarske godine, na jednoj od tabela koje su date u Prilogu 2.

Prilozi

Član 13

Prilozi 1 i 2 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Prestanak važenja

Član 14

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* (Smith)* ("Službeni list CG", br. 52/19 i 117/22).

Stupanje na snagu

Član 15

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 04-309/24-168/3

Podgorica, 12. februara 2024. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Lista biljaka domaćina

Abelmoschus esculentus (L.) Moench
Acalypha L.
Agrostis gigantea Roth
Agrostis stolonifera L.
Alcea rosea L.
Allium cepa L.
Allium sativum L.
Amaranthus quitensis Kunth
Amaranthus spinosus L.
Andropogon virginicus L.
Arachis hypogaea L.
Asclepias L.
Asparagus officinalis L.
Asplenium nidus L.
Atropa belladonna L.
Avena sativa L.
Avena strigosa Schreb.
Beta vulgaris L.
Brassica napus L.
Brassica oleracea L.
Brassica rapa L.
Cajanus cajan (L.) Huth
Capsicum L.
Carduus L.
Carex L.
Carica papaya L.
Carya illinoensis (Wangenh.) K.Koch
Cenchrus incertus M.A.Curtis
Chenopodium album L.
Chenopodium quinoa Willd.
Chloris gayana Kunth
Chrysanthemum L.
Cicer arietinum L.
Cichorium intybus L.
Citrullus lanatus (Thunb.)
 Matsum. & Nakai
Citrus aurantium L.
Citrus limon (L.) Osbeck
Citrus reticulata Blanco
Citrus sinensis (L.) Osbeck
Codiaeum variegatum (L.) A.Juss.
Coffea arabica L.
Convolvulus arvensis L.
Cucumis melo L.
Cucumis sativus L.
Cucurbita argyrosperma K.Koch
Cucurbita maxima Lam.
Cydonia oblonga Mill.
Cynara cardunculus L.
Cynodon dactylon (L.) Pers.
Cyperus rotundus L.
Dactyloctenium aegyptium (L.) Willd.
Dahlia pinnata Cav.
Dendranthema grandiflorum (Ramat.)
 Kitam.
Dianthus L.

Digitaria Haller
Digitaria sanguinalis (L.) Scop.
Echinochloa colona (L.) Link
Echinochloa crus-galli (L.) P.Beauv.
Eleusine indica (L.) Gaertn.
Elymus repens (L.) Gould
Eremochloa ophiuroides Hack.
Eriochloa punctata (L.) Ham.
Eryngium foetidum L.
Eucalyptus camaldulensis Dehnh.
Eucalyptus urophylla S.T.Blake
Fagopyrum esculentum Moench
Festuca arundinacea Schreb.
Ficus L. (Duchesne ex Weston)
Duchesne ex Rosier
Fragaria chiloensis (L.) Mill.
Fragaria vesca L.
Gladiolus L. i *Gladiolus* L. hybrids
Glycine max (L.) Merr.
Gossypium herbaceum L.
Gossypium hirsutum L.
Helianthus annuus L.
Hevea brasiliensis (Willd. ex Juss.)
Müll.Arg.
Hibiscus cannabinus L.
Hordeum vulgare L.
Ipomoea batatas (L.) Lam.
Ipomoea purpurea (L.) Roth
Lactuca sativa L.
Lespedeza bicolor Turcz.
Linum usitatissimum L.
Lolium multiflorum Lam.
Malpighia glabra L.
Malus domestica (Suckow) Borkh.
Mangifera indica L.
Maranta L.
Medicago sativa L.
Megathyrsus maximus (Jacq.)
B.K.Simon & S.W.L.Jacobs
Melilotus albus Medik.
Miscanthus giganteus J.M.Greef &
Deuter ex Hodk. & Renvoize
Momordica L.
Mucuna pruriens (L.) DC
Musa paradisiaca L.
Nicotiana tabacum L.
Oryza sativa L.
Panicum miliaceum L.
Panicum virgatum L.
Paspalum dilatatum Poir.
Paspalum distichum L.
Paspalum fimbriatum Kunth
Paspalum notatum Flügge
Paspalum urvillei Steud.
Passiflora laurifolia L.
Pelargonium l'Hérit. ex Ait.
Pennisetum clandestinum Hochst. ex
Chiov.
Pennisetum glaucum (L.) R.Br.

Phalaris canariensis L.
Phaseolus lunatus L.
Phaseolus vulgaris L.
Phleum pratense L.
Pinus caribaea Morelet
Piper L.
Pisum sativum L.
Platanus occidentalis L.
Plumeria Tourn. ex L.
Plumeria rubra L.
Poa annua L.
Poa pratensis L.
Portulaca oleracea L.
Prunus persica (L.) Batsch
Psidium guajava L.
Pueraria montana (Lour.) Merr.
Pyrus communis L.
Raphanus sativus L.
Ricinus communis L.
Rosa L.
Saccharum officinarum L.
Schlumbergera truncata (Haw.) Moran
Secale cereale L.
Sesamum indicum L.
Setaria italica (L.) P.Beauv.
Setaria parviflora (Poir.) Kerguélen
Setaria viridis (L.) P.Beauv.
Solanum aethiopicum L.
Solanum lycopersicum L.
Solanum macrocarpon L.
Solanum melongena L.
Solanum tuberosum L.
Sorghum bicolor (L.) Moench
Sorghum caffrorum (Retz.) P.Beauv.
Sorghum halepense (L.) Pers.
Sorghum sudanense (Piper) Stapf
Spinacia oleracea L.
Tanacetum cinerariifolium (Trevis.)
Sch.Bip.
Taraxacum officinale F.H.Wigg.
Terminalia catappa L.
Trifolium Tourn. ex L.
Trifolium incarnatum L.
Trifolium pratense L.
Trifolium repens L.
Triticum aestivum L.
Urochloa decumbens (Stapf) R.D.Webster
Urochloa mutica (Forssk.) T.Q.Nguyen
Urochloa ramosa (L.) T.Q.Nguyen
Urochloa texana (Buchl.) R.D.Webster
Vaccinium corymbosum L.
Vicia faba L.
Vigna unguiculata (L.) Walp.
Viola
Vitis vinifera L.
Wisteria sinensis (Sims) DC.
Xanthium strumarium L.
Zea mays L.
Zingiber officinale

Roscoe

ZoysiaWilld.

NAPOMENA REDAKCIJE: *Prilog u PDF formatu možete preuzeti klikom na sledeći link:*

Prilog 2 (Tabela za izveštavanje o rezultatima godišnjih posebnih nadzora u obilježenom području)